

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

УДК [1:316.3]:141.319.8

DOI <https://doi.org/10.30970/2078-6999.2019.24-1>

ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЙСНОСТІ У ФОКУСІ ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Наталія Джичко (Малицька)

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: natalia_@ucsu.edu.ua*

У статті здійснений аналіз повсякденної дійсності в термінах феноменологічної соціології та з урахуванням викликів, які постають перед людиною як конструктор соціальної дійсності.

Проаналізовано відмінність у підходах до вивчення повсякденної дійсності у А. Шюца, П. Бергера та Т. Лукмана. Зазначено, що соціологія знання П. Бергера та Т. Лукмана перегукується із деякими ідеями екзистенціалізму.

Відзначено таку важливу характеристику повсякдення, як світ праці. Тільки в повсякденній дійсності фізична активність та «напруга свідомості» людини максимальні. При цьому висвітлено номічну роль символічних універсумів у конструюванні соціальної дійсності, оскільки вона, сконструйована людьми як продукт їх свідомості, втримує суспільний порядок в умовах хаосу. Такий упорядкований світ праці здається людині надійним та беззаперечним – світом, у якому людина приймає епохе природньої настанови.

Однак говорити про беззаперечну «надійність» повсякдення для сучасної людини стає все складніше. Повсякденна дійсність у сучасному світі – це «вихолощена» й штучна дійсність, для якої в більшості соціальних взаємодій не потрібно враховувати «властивості людини». Виникає світ властивостей без людини та світ людини без властивостей.

У цьому плані виявлена недостатність «прийняття-на-віру» повсякденної дійсності природньої настанови. Існування людини в епохе природньої настанови вимагає від неї все більше рефлексії на тему самості. Тому константована важливість урахування «кінцевих сфер значення» під час дослідження соціальної дійсності. Вони засвідчують, що людина, яка існує в повсякденному світі природньої настанови, має можливість досвідчити нові бачення дійсності.

Таким чином, множинні дійсності або «кінцеві сфери значення» впливають на конструювання соціальної дійсності, а також дають можливість людині не тільки відпочити від світу рутини, а й можуть допомогти відрефлексувати власну самість.

Ключові слова: соціальна дійсність, повсякдення, природня настанова, множинні дійсності, людина без властивостей.

Постановка проблеми. Актуальність. Тематика повсякдення, життєвого світу, конструювання соціальної дійсності тощо за останні кілька десятиліть широко присутня в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, причому не лише в соціальних науках, а й у сфері гуманітарних наук загалом. У соціальних науках ця тематика стала своєрідним «трендом», й для багатьох дисциплін вона виявилась важливим методологічним підґрунтям, вийшовши далеко за рамки феноменологічної соціології.

Однак тему повсякдення, життєвого світу, соціальної дійсності не можна розглядати безвідносно до того, хто живе в цій повсякденній дійсності – безвідносно до людини як суб'єкта конструювання соціальної дійсності. Тематика існування людини в повсякденній дійсності достатньо розкрита як і в філософському, так і в історичному вимірі, однак її широкого комплексного розгляду крізь призму феноменологічного підходу в соціальних науках достатньо не висвітлено. Тому слід приділити більше уваги питанням, що стосуються людини як конструктора соціальної дійсності в повсякденній дійсності.

Під «повсякденням» у цій статті мається на увазі те класичне визначення (про яке говорить Вільям Джеймс), тієї саме дійсності *par excellence* (Верховної дійсності), коли наша фізична активність та «напруга свідомості» максимальні. Це світ «праці», за А. Шюцом, у якому людина народжується і вмирає, виконує різноманітні «проекти», вирішує свої повсякденні справи, одним словом – живе своїм повсякденним життям. В цьому контексті такі поняття, як повсякдення, соціальний світ, соціальна дійсність, світ природної настанови, дійсність повсякденного життя тощо, трактуються в цій статті як тотожні поняття або елементи синонімічного ряду.

Якщо притримуватись визначень, характерних для феноменології, то, коли йдеться про людину, мається на увазі не стільки деперсоналізований Суб'єкт (по Гуссерлю), скільки «досвід свідомості психічно здорової дорослої людини у стані цілковитої притямності» [1, с. 21].

Мета статті – дослідити основні характеристики повсякдення, запропоновані класиками феноменологічної соціології та соціології знання – А. Шюцом, П. Бергером та Т. Лукманом, й проаналізувати значення «множинних дійсностей» у контексті даних характеристик для конструювання людиною соціальної дійсності. **Завдання** – продемонструвати виклики, які постають перед сучасною людиною, як конструктора соціальної дійсності, використавши при цьому інструментарій феноменологічної соціології.

Огляд праць з даної проблематики. Як відомо, тематику «життєвого світу» (*Lebenswelt*) у своїх феноменологічних розвідках відкрив Е. Гуссерль. Він вперше розкрив поняття життєвого світу на протигагу сцієнтичному світу й об'єктивно даному світу природи. Його учень А. Шюц, з чім іменем асоціюється феноменологічна соціологія, вперше розкрив тему «повсякдення» для рефлексії в соціальних науках, яку продовжили досліджувати в різних аспектах його послідовники – Г. Гарфінкель – в етнологічній соціології, І. Гофман – через драматургічний підхід, А. Сиквел – через когнітивну соціологію тощо. Перехід від вивчення конституюючих актів свідомості до конструювання соціальної дійсності здійснили представники соціології знання – П. Бергер та Т. Лукман. Серед численних послідовників та критиків феноменологічної соціології можна виділити такі імена: А. Харінгтон, Г. Бірд, М. Натансон, Г. Псатас, Л. Музетто, І. Касавін, С. Щавелев, Н. Смірнова тощо.

Важливим емпіричним матеріалом, який використовується у цій статті, постає фундаментальний художній твір австрійського письменника першої пол. ХХ ст. – Р. Музіля «Людина без властивостей». Вибір цього твору не випадковий, адже «Людина без властивостей» часто згадується у дослідженнях західних соціологів (Л. Музетто, А. Харінгтон тощо), зокрема в публікаціях П. Бергера, котрий крізь призму цього твору аналізує проблему множинних дійсностей, або так званих «кінцевих сфер значень»¹ А. Шюца. За словами П. Бергера, «„Людина без властивостей” є напрочуд цікавим дже-

¹ Кінцеві сфери значення або множинні дійсності, за Шюцом, це модифікації світу повсякдення як дійсності *par excellence*, яким притаманні специфічні характеристики когнітивного стилю, відмінні від дійсності повсякдення. Наприклад, це світи науки, мистецтва, фантазій, релігії, нічних сновидінь тощо.

релом з точки зору вивчення феноменології життєвого світу (Lebenswelt) та проблеми «кінцевих сфер значення» [5, с. 230]. На думку західних соціологів, роман Р. Музіля можна трактувати як «нормативне джерело соціологічної думки», що може претендувати на наукове визнання нарівні з творами визначних мислителів-соціологів, таких як М. Вебер, Е. Дюркгайм чи Г. Зіммель, хоч і відрізняється способом та стилем аналізу соціальної дійсності. [2, с. 60].

1. Повсякдення як «надійна» та «беззаперечна» дійсність. Кажучи словами А. Шюца, наша соціальна дійсність – це світ праці та світ інтерсуб'єктивних зв'язків. Але це також і світ «здорового глузду». «Девіантні, незвичайні, неповсякденні, екстравагантні і паранормальні форми досвіду постають, отже, як модифікації нормального інтерсуб'єктивного досвіду, найадекватнішим проявом якого є повсякденний досвід» [1, с. 23]. Повсякденний досвід, отже, виступає критерієм «нормальності» для оцінювання інших видів досвіду («кінцевих сфер значення»). Соціальна дійсність також зрозуміла нам завдяки Символічним універсумам², які «легітимізують індивідуальну біографію та інституційний порядок» [3, с. 160]. І хоча людина, перебуваючи у стані «епохи природної настанови», наївно сприймає соціальну дійсність як об'єктивну й «само-собою-зрозумілу», схожу до світу природи, а головне – як *надійну* дійсність – вона сама безперервно конструює її: «Існує діалектичний взаємозв'язок між людиною-творцем і соціальним світом – продуктом її творіння» [3, с. 102].

Це також і дійсність, у якій людина *працює* – виконує різноманітні проекти, зазнає невдач та успіхів як істота соціальна й член суспільства. Виконання «життєвого плану» у дійсності природної настанови демонструє сутність існування в світі повсякдення через те, що в ній людина відчуває «фундаментальну тривогу» як страх смерті [9]. Слід встигнути зробити все заплановане, бо ж життя скінченне й іншого шансу не буде. Сьогодні існує розмаїття розвиваючої літератури для людей, які прагнуть досягти успіху в бізнесі, для лідерів з різних сфер діяльності на тему, умовно кажучи, тематично зорієнтованої на досягнення успіху в тій чи іншій сфері людської життєдіяльності, наприклад – професійній сфері, чи стосовно розвитку свого таланту тощо. Уся ця практична література стосується життя у дійсності *par excellence*. Логіку А. Шюцовой характеристики повсякдення як світу праці, якоюсь мірою можна продемонструвати через твір «Міф про Сизифа» Альбера Камю. Сизиф, покараний богами за те, що хитрощами залишився у світі живих, приречений вічно «працювати» – знову і знову котити вгору камінь, який неминуче скочується вниз. У його світі не існує «фундаментальної тривоги», «проект», над яким він працює, ніколи не закінчиться і абсурдність його праці показує нам жах існування в дійсності Сизифа. Отже, людині важливо бачити початок і кінець своєї діяльності у світі повсякдення через те, що вона прагне «результату» своїх дій. А. Шюц, до речі, застосовуючи феноменологічний аналіз, деталізовано описує структуру людської діяльності у світі повсякдення, пояснюючи конституювання у свідомості людини «проекту» дії, її «мотиву» та «результату» тощо [11].

Однак можна припустити, що у світі повсякдення, якому притаманні характеристики, конституюючі його специфічний «когнітивний стиль»³, є й певні невисвітлені

² Символічний універсум легітимізує соціальний порядок на найвищому рівні, утворюючи системи теоретичних традицій – знань в цілому в межах універсуму (наприклад, тої чи іншої культури), інтегруючи знання й з «кінцевих сфер значення».

³ Когнітивний стиль дійсності *par excellence*, на думку Шюца, має такі характеристики: специфічну напругу свідомості, а саме повна притямність, «неспання»; епохи природної настанови – безсумнівність існування повсякденного світу; специфічне сприйняття власного «Я» – як «працюючого Я»?; такого, який живе повсякденним життям, виконуючи різноманітні «проекти»; специфічна форма соціальності – спільний інтерсуб'єктивний світ, в якому відбувається соціальна взаємодія; специфічна часова перспектива – «стандартний», (космічний) час у світі повсякдення тощо

структури. Річ у тому, що феноменологічна соціологія світу природної настанови, на думку Шюца, є суто описова. Вона описує формальні характеристики соціального світу повсякдення як сцени, на яку в ролі акторів учений поміщує певні «ідеальні типи», своєрідних «гомункулів» чи «маріонеток». Що ж відбудеться, якщо, використавши весь феноменологічний апарат опису соціального світу, ми спробуємо показати, як існує в дійсності повсякдення «справжня» людина, тобто проаналізувати досвід конкретної психічно здорової та притомної особистості.

Вже в праці Т. Лукмана та П. Бергера про «Соціальне конструювання дійсності» відчувається відхід від феноменологічної соціології А. Шюца. Їхні ідеї починають «перегукуватися» з деякими ідеями екзистенціалізму про нестабільність соціальної дійсності, страх, жах і тривогу, які переслідують людину в цій дійсності [4, с. 252]. «Будь-яка соціальна дійсність ненадійна. Всі суспільства конструюються перед обличчям хаосу» [3, с. 169]. Символічний універсум виконує номічну функцію, впорядковуючи в свідомості людини соціальну дійсність, та «захищає» різноманітні переживання людської свідомості від аномії: «номічну функцію символічного універсуму можна визначити досить просто, кажучи, що вона розкладає все по своїх місцях <...> Символічний універсум дозволяє людині «повернутися до дійсності», а саме – до дійсності повсякденного життя» [3, с. 161]. Символічний універсум при цьому і дозволяє людині легітимізувати власну ідентичність таким чином, що вона може навіть не ставити собі питання хто вона така є, а цілком достатньо того, щоб її ідентичність була *визнана іншими*, зокрема тоді, коли вона грає свої соціальні ролі в суспільстві [3, с. 165]. Отже, «індивід може «знати, хто він такий», завдяки укоріненості його ідентичності в космічній дійсності <...>, навіть якщо сусід не знає, хто він такий, і навіть якщо він сам забуде про це в нічних кошмарах, він зможе повернути собі впевненість у тому, що його «істинне Я» – це гранично реально-на сутність в гранично реальному універсумі. Боги знають або психіатрія або партія» [3, с. 164–165]. Отже, завдяки номічній функції символічного універсуму щоразу, коли в людини виникають якісь сумніви щодо власної ідентичності, або коли вона опиняється у світі фантазій чи снів тощо, вона завжди зможе повернутися до «денного світла» – світу повсякдення природної настанови.

П. Бергер, однак, іде ще далі й акцентує на тому, що в процесі детальнішого дослідження вже не можна говорити про беззаперечну «надійність» повсякдення. «Вихолощена» дійсність повсякдення постає перед людиною як «своєрідний спектакль, та ще й досить погано поставлений» [5, с. 217]. П. Бергер демонструє це твердження цитатою з роману Р. Музіля: «історія складається з тупого повторення обмеженої кількості ролей у цьому «світовому театрі». Історія, таким чином, заснована на рутині, та дрібниці і навіть більшість вбивств виконуються лише тому, що певні ролі вимагають вбивства...» [5, с. 217]. Існування людини у соціальній дійсності сьогодні полягає в тому, щоб, зайнявши певну «нішу» у суспільстві, працюючи за професією, вирішуючи рутинні справи тощо, конструювати соціальну дійсність не від «власного імені»: «Власною головою ми користуємося ще більш знеособлено, ніж власними руками» [6, с. 99]. У дійсності повсякдення, отже, не має справжнього Я. Роман Р. Музіля яскраво це нам демонструє.

2. Вплив множинних дійсностей на існування людини у світі повсякдення.

Роман Р. Музіля «Людина без властивостей» охоплює приблизно один рік до початку Першої Світової війни. Події розгортаються в Австрії, переважно у Відні. Цікаво, що А. Шюц та Р. Музіль сучасники та співвітчизники. Один здійснив опис формальних структур повсякдення, а інший – дуже і дуже послідовно, ніби слідуючи думкам А. Шюца, наповнив цю Шюцову повсякденність живими персонажами – людьми світу Модерну,

адже Австрія напередодні I Світової війни, як пише П. Бергер у своєму есе, є особливо показовим випадком Модерного світу, а тогочасне суспільство має ключові риси будь-якого суспільства (очевидно, західного суспільства в широкому сенсі того слова), а Музіль у своєму романі намагався «вирішити проблему дійсності з точки зору свідомості модерну» [5, с. 213].

Не вдаючись до сюжетних ліній роману, зазначимо, що головний герой роману – Ульріх, з одного боку, чітко і виразно описуючи світ повсякдення, послідовно заперечує усі підвалини «надійності» повсякдення, що сприймається іншими героями як «невимовна складність» та навіть жорстокість: «сьогодні кожна людина нічого не потребує так, як простоти, близькості до землі, здоров'я <...> усе, що розповідає тобі Уло (Ульріх), не по-людському жорстоке. Запевняю тебе, я, повернувшись додому, маю мужність просто випити з тобою кави, послухати як щебечуть пташки, трохи прогулятись, перемовитися кількома словами із сусідами й спокійно дожити до вечора. Ось що таке людське життя!» [6, с. 101.]. Така ось безпека соціальної дійсності повсякдення й описується на сторінках роману. Людина, яка почуває себе в цій дійсності безпечно й «тепло», займаючись рутинними справами, виконуючи «проекти» у світі праці, з дня в день проживає своє життя, й завдяки «епосі природної настанови» почувається у цій дійсності «вдома» як «кінь у своїй конюшні» [5, с. 216].

Як і в А. Шюца, так і в Р. Музіля сконструйований таким чином світ повсякдення позбавлений передусім емоцій. Емоції відходять до кінечних областей значень – до світу театру, музики, книжок, релігійного досвіду тощо. У Р. Музіля це характерна риса занепаду антропоцентричного світогляду, в якому людина була центром Всесвіту. Ось тоді й виникає «світ властивостей без людини» – світ, у якому існують емоції без того, хто їх переживає, й в ідеалі в соціальній дійсності людина не повинна мати ніяких переживань навіть як приватна особа, бо самі ці переживання розцінюються як наївні [6, с. 191].

За «драматургічним підходом» І. Гофмана, людина (актор) «приміряє» на себе певні соціальні ролі, які виконує на соціальній сцені у повсякденному житті. Можна стверджувати, що завжди ці ролі пов'язані із певними властивостями, які є взаємозамінні – одні соціальні ролі вимагають одних властивостей, інші – інших. Однак «Індивіди вже не є те, що їхні професії <...>. Він (Ульріх) не дуже би й перебільшив, якби сказав про своє життя, що все в ньому відбувалося так, немовби радше було пов'язане з самим собою, ніж з ним <...> і справді, кожна з них, коли він придивлявся до себе пильніше, стосувалася його не більше, ніж решти людей, котрі могли мати її також» [6, с. 189–190].

Тому то й бути сьогодні «приватними особами» – це особлива рідкість [6, с. 190]. Приватність у світі можлива, на думку А. Шюца, винятково в особистому оточенні, у ситуації віч-на-віч з товаришем тощо. Однак, незважаючи на те, що «життєві плани індивідів», їхні особисті біографії тощо можуть дуже відрізнитися, соціальна взаємодія все ж відбувається завдяки дотриманню постулату взаємозамінності перспектив, який складається із двох ідеалізацій: «ідеалізації взаємозамінності точок зору» та «ідеалізації збігу систем релевантностей» [7, с. 131]. Ці типізовані взаємодії здебільшого піддаються деперсоналізації.

Якою є соціальна дійсність у такому деперсоналізованому та формалізованому, з одного боку, а з іншого – надійному, беззаперечному соціальному світі? Цю дійсність, де панує здоровий глузд у сучасному соціальному світі, на думку Р. Музіля, стає проблематично називати дійсністю *par excellence*: «минулі сторіччя припускалися, мабуть, тяжкої помилки, надаючи великої ваги розуму та здоровому глузду, переконанню, поняттю й характеру; це однаково, що визнавати реєстратуру й архів за найважливіші частини установи, позаяк вони містяться в центральній адміністративній

будівлі, хоч насправді вони – лише допоміжні служби, вказівки яким надходять іззовні» [8, с. 75]. Це натяк на те, що типізовані структури людських взаємодій в соціальній дійсності, як їх описує А. Шюц, і наповнює змістовним сенсом Р. Музіль, – є каркасом «центральної будівлі» (конструювання) соціальної дійсності, але наповнення середини лежить в інших пластах дійсності. Ці характеристики, однак, відповідають духові Модерного часу. Досвід свідомості сучасної Модерної людини (в розумінні Р. Музіля), яка є «конструктором світу» (по П. Бергеру і Т. Лукману), це досвід мисленневих конструкторів здорового глузду.

Це й спонукає до того висновку, що соціальна дійсність, яка сконструйована людьми як продукт людської свідомості, покликана втримати суспільний порядок в умовах хаосу, однак сама соціальна дійсність виявляє свою «крихкість» – це тільки «верхній шар» людської впорядкованої взаємодії, яка поза тим містить глибокі шари інших «маргінальних дійсностей», з усіма можливими когнітивними стилями «кінцевих сфер значення». Символічний універсум інтегрує так само й «маргінальні дійсності» (кінцеві сфери значення) [3, с. 162], тому вони впливають також і на конструювання повсякдення: «в смисловому універсумі ці окремі сфери дійсності інтегровані в цілісність сенсів, котрі пояснюють їх» [3, с. 158]. Наприклад, сні можна у повсякденній дійсності трактувати за допомогою психології [3, с. 158], світ мистецтва «проривається» в повсякдення, наприклад, через рекламні щити вистав чи концертів; через трейлери до фільмів з зазначенням вартості сеансу та вільних місць у кінозалі; тощо. Але, щойно починається сенс в кінозалі, як відбувається «стрибок» зі світу повсякдення у цю «кінцеву сферу значення» й перебування у світі «кіно» модифікує свідомість людини, в якій, наприклад відсутня «фундаментальна тривога» тощо. В такому контексті цікаво те, що А. Шюц розрізняє теоретизування як таке у світі науки та зайнятість наукою у світі праці, тобто в повсякденні. Відмінність полягає, зокрема, в тому, що для науковця-теоретика, який здійснив «стрибок» у світ науки, не існує «фундаментальної тривоги», на відміну від науковця, який «ходить на роботу» [9, с. 440–441]. Тут, знову ж таки, підкреслюється важливість такої характеристики світу повсякдення, як світ праці. Також важливо, що ці кінечні області значень – суть модифікації нашої свідомості, які не мають онтологічного статусу, а тому «можуть нас застати у самій гущі повсякденного життя» [9, с. 425]. Вони надають можливість відпочинку від рутини й виконання «проектів» у повсякденному житті, з одного боку, а з іншого – надають «шанс» набуття «властивостей», притаманних за покликанням, а не тільки за ролями, які людина виконує в соціальній дійсності.

Вирішення проблеми дійсності повсякдення, принаймні, для головного героя роману Р. Музіля, полягає в тому, щоб взяти «відпустку» від неї і втекти у світ «Іншої умови», яка є, беззаперечно, «кінцевою сферою значення» з відповідним притаманним їй когнітивним стилем. Це не втеча від дійсності повсякдення, як собі це уявляє сучасна людина, адже «сучасність потребує у втечі від світу задоволення в гіршому разі десь у туристичному заїзді, але зазвичай в альпійському готелі й навіть прагне якомога затишніше умеблювати місця позбавлення волі. Тут дає про себе знати глибока європейська потреба нічого не перебільшувати <...> Розумний аскетизм полягає у відразі до їжі за умови регулярного і здорового харчування!» [10, с. 102]. Ця «Інша умова» радше як містичний досвід, як зазначає П. Бергер у своєму есе, когнітивному стилі якої притаманне: «вилучення відмінностей між суб'єктивною свідомістю та об'єктивним зовнішнім світом. Виникає почуття єдності з «серцем світу»... є елементи ізоляції від інших людей, відчуження від світу і навіть власного тіла, <...> відмова від усякого бажання, навіть бажання задавати питання» [5, с. 213, 223]. Існування «Іншої умови» як

«кінцевої області значення» стає можливе завдяки інтерсуб'єктивним зв'язкам. Ульріх перебуває в цій дійсності разом зі своєю сестрою Агатою, яка відіграє роль «Значущого Іншого» (по Міду). На цьому зв'язку і тримається «інша умова», як альтернативна дійсність – вони один для одного є підтвердженням, що так, це справді дійсність, а не вигадка. Тому то й П. Бергер порівнює цей світ з релігійним досвідом, який має такі ж проблеми, як і кожна релігійна громада, яка в цьому випадку складається лише з двох людей. [5, с. 224]. Ці досвіди переживання свідомості в межах множинних дійсностей не означають автоматично «розпаду ядра природної настанови», відмови від віри у заздалегідь задану дійсність соціального світу [4, с. 258], вони лише засвідчують, що людина, яка існує в повсякденному світі природної настанови, усвідомлюючи його штучність, має можливість досвідчити нові бачення дійсності.

Висновки. Загалом, за П. Бергером, навіть якщо говорити не лише про експеримент з «Іншою умовою», то роман Р. Музіля можна трактувати як трактат про те, що сучасна людина відкрита для чергування невизначеної кількості «кінцевих областей значення». Тому «людина без властивостей», водночас є також «людиною можливостей», яка відзначається двома виразними рисами модерну – відкритістю до всіх ймовірних режимів досвіду та інтерпретації і стійкою, високорациональною рефлексивністю про світ та саму себе» [5, с. 231].

Як висновок, слід зазначити, що під час дослідження соціальної дійсності через призму феноменологічної соціології варто приділяти все більше уваги так званим «кінечним сферам значення», тобто висвітлити, як ті модифікації людської свідомості, так звані «маргінальні дійсності», впливають на конструювання повсякденної дійсності. Отже, виклики, які постають перед сучасною людиною в контексті осмислення повсякденної дійсності, це – переосмислення власної самості у світі повсякдення природної настанови та конструювання соціальної дійсності з урахуванням переживання досвідів, взятих із «кінцевих сфер значення».

Список використаної літератури

1. Кебуладзе В. Феноменологія досвіду. Київ : Дух і літера, 2012. 280 с.
2. Harrington Austin. Robert Musil and classical sociology. *Journal of Classical Sociology* 2(1): 59–76, March 2002.
3. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. Москва : «Медиум», 1995. 323 с.
4. Muzzetto, L. (2016). Schutz, Berger and Luckmann. The question of the natural attitude. *Società Mutamento Politica*, 6(12), 245-277.
5. Berger P. The problem of multiple realities: Alfred Schutz and Robert Musil & Maurice Alexander Natanson (eds.), *Phenomenology and Social Reality*. The Hague: M. Nijhoff. pp. 212–233 (1970).
6. Музіль Р. Людина без властивостей: роман ; з нім. Пер. О. Логвиненко. Київ : В-цтво «Жупанського», 2010. I : Розділи 1-80 / передм. Д. Загонського. 416 с.
7. Шюц А. Структура повсякденного мышлення. *Социологические исследования*, 1988. No 2. С. 129–137.
8. Музіль Р. Людина без властивостей: роман ; з нім. Пер. О. Логвиненко. Київ : В-цтво «Жупанського», 2010. II : Розділи 81–123. 367 с.
9. Шюц А. О множественных реальностях. *Избранное: Мир, светящийся смыслом*. Москва : Российская политическая энциклопедия, 2004.
10. Музіль Р. Людина без властивостей: роман ; з нім. Пер. О. Логвиненко. Київ : В-цтво «Жупанського», 2010. III. Книга друга. 512 с.
11. Шюц А. Выбор между проектами действия. *Избранное: Мир, светящийся смыслом*. Москва : «Российская политическая энциклопедия», 2004. С. 116–151.

THE EXISTENCE OF A HUMAN BEING IN EVERYDAY REALITY IN THE FOCUS OF PHENOMENOLOGICAL SOCIOLOGY

Natalia Dzhychko (Malytska)

Ivan Franko National University of Lviv

Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine

e-mail: natalia_@ucu.edu.ua

The article analyzes the everyday reality in terms of phenomenological sociology as well as the challenges that faces a person, as a constructor of social reality.

The differences in approaches to the study of everyday reality by A. Schütz, P. Berger and T. Luckmann were analyzed. It is revealed that the sociology of knowledge of P. Berger and T. Lukman has a common ground with some ideas of existentialism.

The importance of the ‘world of work’ as characteristic of everyday life is emphasized: only in everyday reality, the physical activity and “tension of consciousness” of a person are at maximum level.

Furthermore, the nomic role of symbolic universes in the construction of social reality was highlighted, due to the fact that it holds the social order in the chaos as it was constructed by humans as a product of their consciousness. Such an ordered ‘world of work’ seems to man reliable and undeniable – a world in which man adopts the ‘epoche of natural attitude’.

However, it becomes increasingly difficult to think of the undeniable “reliability” of everyday life for a modern man. Everyday reality in the modern world is “devitalized”. It is an artificial reality as well, for which in most social interactions is not necessary to consider “man qualities”. Emerges a world of qualities without man and a world of man without qualities.

In this regard, the insufficiency of “taken for granted” of the everyday reality of natural attitude was revealed. The existence of man in the ‘epoche of natural attitude’ requires him to increasingly reflect on the topic of ‘self’. Therefore, the importance of taking into account the “finite province of meaning” in the study of everyday life was established. They demonstrate that a person existing in the everyday world of natural attitude has the opportunity to experience new visions of reality.

Consequently, multiple realities or “finite provinces of meaning” influence the construction of social reality. Moreover, they enable a person not only to relax from the world of routine, but also can help to reflect his or her own ‘self’.

Key words: social reality, everyday life, natural attitude, multiple realities, Man without qualities.